

Nr 8

Utlåtande angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktionen har utskottet att undersöka och granska *riksbankens* tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blivit, och bör utskottet därvid med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som avser metalliska kassans upprätthållande samt myntväxlingens fortgång och bestånd.

För granskningens verkställande har utskottet tagit del av *dels* fullmäktiges i riksbanken allmänna och särskilda protokoll samt direktionens och industristyrelsens protokoll ävensom protokoll från gemensamt sammanträde med fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, samtliga protokoll för tiden från och med den 10 januari 1965, intill vilken dag ansvarsfrihet beviljats för fullmäktiges i protokollen antecknade beslut och åtgärder, och till början av innevarande års riksdag, *dels* den av riksdagens revisorer avgivna berättelsen om verkställd granskning av riksbankens tillstånd och förvaltning under år 1964, *dels ock* fullmäktiges med utskottets memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1965, ävensom de redogörelser som av styrelserna för riksbankens avdelningskontor lämnats i avseende å dessa kontors förvaltning under samma år. Vid granskningen har för utskottet varit tillgänglig jämväl en särskild redogörelse för verksamheten vid riksbankens sedeltryckeri under år 1965.

I fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgivning, in- och utlåningsrörelse ävensom övrig verksamhet vid riksbankens huvud- och avdelningskontor samt vid riksbankens pappersbruk och sedeltryckeri tillåter sig utskottet att för en närmare kännedom om hithörande förhållanden hänvisa till de redogörelser som lämnats i ovan angivna berättelser av riksdagens revisorer och fullmäktige i riksbanken.

På sin utlånings- och övriga rörelse under år 1965 har riksbanken erhållit en nettovinst av 208 334 928 kronor och 33 öre.

I avseende härpå hänvisas till de specificerade uppgifter beträffande riksbankens vinst- och förlusträkning, som förekommer i fullmäktiges nyssnämnda, av utskottet med memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse.

För den granskning av *riksgäldskontorets* styrelse och förvaltning som åligger innevarande års riksdags bankoutskott har utskottet tagit del av

dels de allmänna och särskilda protokoll, som blivit förda hos fullmäktige i riksgäldskontoret från och med den 10 januari 1965, intill vilken dag ansvarsfrihet tillerkänts fullmäktige för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder, till och med den 9 januari 1966, *dels* den av riksdagens revisorer avgivna berättelsen om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för tiden 1 juli 1964—30 juni 1965, *dels ock* fullmäktiges med utskottets memorial nr 2 överlämnade, till 1966 års riksdag avgivna berättelse.

Sedan utskottet numera fullgjort sitt granskningsuppdrag får utskottet avgiva berättelse över den verkställda granskningen.

1:o) **Penning- och valutapolitiken.** Tillväxttakten i den svenska ekonomin var år 1965 inte oväsentligt lägre än 1964. Bruttonationalprodukten beräknas preliminärt ha ökat med 3,5 procent jämfört med inte mindre än drygt 7 procent under 1964, vilket är det största ökningstal som uppnåtts i Sverige under efterkrigstiden. Vid en bedömning av dessa förändringstal bör emellertid noteras att den preliminära beräkningen för 1965 kan komma att visa sig vara en underskattning av den faktiska ökningen. Redan vid ingången av 1965 kunde konstateras att förutsättningarna för produktionsökningen för detta år var betydligt mindre gynnsamma än de varit för 1964. Utvecklingen under år 1964 betingades i viss mån av tillfälliga faktorer, bl. a. gynnsamma väderleksförhållanden och vissa outnyttjade kapacitetsreserver vid ingången av året. Under 1965 arbetade däremot den svenska ekonomin under ett efterfrågetryck som medförde störningar i produktionsprocessen med ett på vissa håll tillfälligt försämrat produktivitetsläge som följd.

Den ekonomiska aktiviteten i OECD-länderna visar en utvecklingsbild som är likartad med den svenska, d. v. s. en fortsatt högkonjunktur men med en jämfört med 1964 dämpad tillväxttakt. Skillnaderna i tillväxttakt i olika länder är emellertid betydande. I Västtyskland, Nederländerna samt de mindre EFTA-staterna ökade den totala produktionen med 4 procent eller mer, medan i övriga EEC-stater och Storbritannien den ekonomiska expansionen begränsade sig till 2 å 3 procent. Den lägre expansionstakten i dessa länder framstår framför allt som ett resultat av stabiliseringspolitiska åtgärder i syfte att motverka tendenser till prisstegringar och kostnadsstegringar och i vissa fall av åtgärder för att återställa utrikeshandelsbalansen. I Förenta staterna fortsatte den ekonomiska tillväxten i oförminskad takt, uppbyren framför allt av en stark ökning i efterfrågan för investering och privat konsumtion, vilken ökning i sin tur betingades av en expansiv finanspolitik.

Det mest iögonenfallande draget i den svenska ekonomiska utvecklingen under 1965 var att utrikeshandelsbalansen rubbades. Importen mätt i fasta priser steg i ungefär samma takt som under 1964, men exportens till-

växttakt avtog kraftigt eller från ca 11 procent 1964 till drygt 3 procent 1965. Bortsett från 1958 är detta det lägsta ökningstal som noterats för den svenska exportutvecklingen under efterkrigstiden. Till viss del betingades uppbromsningen i exportutvecklingen av att den ekonomiska tillväxttakten i avnämrländerna var lägre än tidigare. Detta torde åtminstone delvis förklara den svaga exportutvecklingen för sådana varor som pappersmassa, trävaror och i viss mån malm. En ytterligare orsak till att exportens ökningstakt avtog under 1965 torde emellertid vara det alltför höga interna efterfrågetrycket.

Bruttoinvesteringarna fortsatte att öka i en endast obetydligt lägre takt än 1964 eller med drygt 5 procent jämfört med knappt 6 procent under 1964. Inom investeringssektorn skedde emellertid förskjutningar, som i fråga om tillväxttakt innebar en minskning för byggnadsinvesteringarna och en ökning för maskininvesteringarna. Dessa förskjutningar, som var förutsedda och utgjorde ett av målen för den ekonomiska politiken, kunde uppnås främst genom en dämpning av investeringsökningen i bostadsbyggandet och en minskning av handelns investeringar i byggnader och anläggningar. Den fortsatta totala investeringsexpansionen uppbars framför allt av den egentliga industrins investeringar, som under senare år förändrats endast obetydligt och som under 1964 t. o. m. visat en nedgång. Den mest betydande ökningen noteras för den egentliga industrins maskininvesteringar, men också dess investeringar i byggnader och anläggningar visar en uppgång. Kommunernas totala investeringar fortsatte att öka i ungefär samma snabba takt som 1964, medan den statliga investeringsaktiviteten avtog inte oväsentligt.

Lagerinvesteringarna ökade ytterligare med 600 milj. kr. En väsentlig del därav representerades av ofrivilliga lagerökningar inom massaindustrin till följd av visst köpmotstånd i avnämrländerna.

Den privata konsumtionens volym fortsatte att öka trendmässigt eller med ca 4 procent. Med tanke på att hushållens disponibla inkomster kan beräknas ha stigit med endast 2 procent ter sig denna konsumtionsökning anmärkningsvärd och bör innebära att hushållens sparkvot minskat. Väsentligen torde den höga konsumtionsnivån vara en eftersläpande effekt av inkomst- och sparandeutvecklingen 1964. Hushållens disponibla inkomster steg från 1963 till 1964 med ca 6 procent, samtidigt som sparkvoten var relativt hög. En uppbyggnad av likvida medel under 1964 torde sålunda ha skett och utgjort en förutsättning för konsumtionsutvecklingen under det nu gångna året.

Det interna efterfrågetrycket ledde till en fortsatt uppgång i importen i ungefär samma takt som 1964, medan exporten ökade betydligt mindre. I förening med en mindre försämring av övriga löpande betalningar ledde utrikeshandelns utveckling till ett underskott på ca 1 400 milj. kr. i bytesbalansen, som under de närmast föregående åren i stort sett befunnit sig i

jämvikt. Trots det betydande underskottet i bytesbalansen uppkom inte någon minskning i valutareserven, delvis beroende på en ökning av det statistiskt redovisade kapitalinflödet. Den s. k. restposten, vars utveckling främst torde återspegla förskjutningar i den kortfristiga kreditgivningen till svenska företag, var också 1965 av mycket betydande storlek.

Bortsett från prishöjningseffekten av den allmänna varuskattens höjning 1965 var prisuppgången under loppet av detta år 3,5 procent mot 4,5 procent under loppet av 1964. Av stegringen under 1965 hänförde sig ca hälften till ökade lönekostnader och ytterligare ca en halv procentenhet till höjda hyror.

Lönerna per arbetstimme kan beräknas ha ökat med 8,5 procent från 1964 till 1965 i genomsnitt för alla löntagare. Löneglidningens andel härav kan uppskattas till ca 3,5 procentenheter. Då prisstegringen var drygt 5 procent kan reallönerna uppskattas ha stigit med drygt 3 procent. Företagens lönekostnader för industriarbetare uppskattas ha stigit med 11 procent, varav 9,5 procentenheter avsåg lönehöjningar och återstoden sociala kostnader av olika slag.

Den ekonomiska politiken åtstramades ytterligare under 1965, varvid såväl finanspolitiska som kreditpolitiska åtgärder vidtogs i kombination med vissa direkta ingripanden. Finanspolitiken skärptes vid mitten av året genom höjningen av den allmänna varuskatten från 6,4 procent till 10 procent. Genom att näringslivets investeringsutgifter för maskininvesteringar undantogs från skatthöjningen fick denna karaktären av ökad konsumtionsbeskattning.

Övertrycket på byggnadsmarknaden lättades genom vissa åtgärder som syftade till att minska efterfrågan. Igångsättningsprogrammet för bostadsbyggandet reducerades. Under våren vidtogs vidare åtgärder för att under sommarhalvåret minska den statliga efterfrågan på byggarbetskraft. Slutligen utvidgades tillämpningsområdet för lagen om igångsättningsstillstånd för byggnadsarbete i två avseenden, nämligen dels geografiskt till att omfatta praktiskt taget alla orter med brist på byggarbetskraft, dels så till vida att vissa ytterligare kategorier av byggnader hänfördes till den icke prioriterade sektorn.

Kreditpolitiken, som under konjunkturuppsvinget 1963 och 1964 skärpts i flera etapper, bedrevs med oförändrad stramhet under de första månaderna 1965. Det starka efterfrågetrycket och det höga kapacitetsutnyttjandet i förening med ett avtagande utbud av långa krediter nödvändiggjorde dock under våren ytterligare åtgärder. Med verkan fr. o. m. den 9 april höjde riksbanken diskontot med en halv procentenhet till 5 1/2 procent. Samtidigt höjdes den s. k. straffräntan för kreditinstitutens upplåning i riksbanken från 10 till 11 procent. En differentiering skedde så till vida att för banker som uppfyllde den av riksbanken rekommenderade likviditetskvoten straffränta uttogs endast på belopp överstigande hälften av respek-

live banks fonder, medan för banker som inte uppfyllde likviditetskraven ränta uttogs på belopp överstigande en fjärdedel av bankens fonder. De rekommenderade likviditetskvoterna utgjorde för större banker 30 procent och för mindre banker 25 procent. Mot slutet av året infördes en ny typ av obligationslån för bostadsinstituten. Primär- och sekundärlånen sammanfördes därvid i ett enhetslån med samma annuiteter som genomsnittet för primär- och sekundärlånen enligt det tidigare systemet. Lånet löper med $6 \frac{1}{4}$ procents ränta och skall amorteras under en 60-årsperiod.

Den totala kreditexpansionen fortsatte under 1965 i något snabbare takt än under 1964. Nettoupplåningen, d. v. s. tillväxten i skuldsättningen på den organiserade kreditmarknaden från årets början till dess slut, var drygt 10 miljarder kr. under 1965 mot drygt 9 miljarder kr. under 1964. Som ett uttryck för kreditpolitikens inriktning ägde en förskjutning i kreditgivningen rum till förmån för näringslivet, som 1965 svarade för över 40 procent av nettoupplåningen mot drygt en tredjedel 1964. Bostadssektorn svarade båda dessa år för närmare hälften av den totala nettoupplåningen exklusive de statliga bostadslånen. Den offentliga sektorns andel minskade från ca 18 procent 1964 till ca 11 procent 1965.

Affärsbankernas nettoutlåning under året uppgick till drygt 2,2 miljarder kr., varav drygt 1,8 miljard kr. hänförde sig till näringslivet, medan innehavet av statspapper minskade med 1,1 miljard kr. Allmänna pensionsfondens nettoutlåning (exklusive återlån m. m.) uppgick till 2,8 miljarder kr. Även försäkringsbolagens och övriga kreditinstituts nettoutlåning expanderade.

Kapitalmarknaden, d. v. s. den del av kreditmarknaden som avser långfristiga krediter, kan statistiskt avgränsas på olika sätt. Ett alternativ är att ta sikte på finansobjekten och summera de placeringar som normalt är uttryck för långsiktiga engagemang, d. v. s. långfristiga obligationer och förlagslån, aktier, reverslån från andra banker än affärsbanker samt reverslån från enskilda och offentliga försäkringsinrättningar. Nettoutlåningen definierad på detta sätt var under år 1965 ca 8,3 miljarder kr. mot 7,4 miljarder kr. år 1964. Av nettoupplåningen på kapitalmarknaden under 1965 enligt nyssnämnda definition hänförde sig 0,5 miljard kr. till staten, 1,1 miljard kr. till kommunerna, 4,0 miljarder kr. till bostadssektorn (exkl. statliga bostadslån) samt 2,7 miljarder kr. till näringslivet.

Den offentliga sektorns minskade totala nettoupplåning på kreditmarknaden reflekterar framför allt en omsvängning i budgetutfallet för staten. Statsbudgeten uppvisade under kalenderåret 1964 ett underskott på en kvarts miljard kr., medan budgetsaldot 1965 som ett resultat bl. a. av skatteunderlagets tillväxt och den skärpta finanspolitiken försköts i positiv riktning med ca en halv miljard kr. till ett överskott på ca en kvarts miljard kr. Den åtstramande effekten härav förstärktes av den förda statsskuldspolitik, som syftade till att genom långfristig upplåning reducera kredit-

systemets och allmänhetens likviditet. Statens kortfristiga skulder minskades sålunda under året, medan de långfristiga ökades.

Kommunernas nettoupplåning, som sedan början av 1960-talet vuxit i mycket snabb takt, stabiliserades 1965 på ungefär samma nivå som 1964. Den totala nettoupplåningen kan för vardera året beräknas till 1,5 à 1,6 miljard kr., under 1964 huvudsakligen i form av obligationsemissioner och under 1965 huvudsakligen i form av reverslån i kapitalmarknadsinstitut. Jämfört med de tre första åren av 1960-talet innebär detta en mycket väsentlig ökning jämsides med ett ökat inslag av kortfristig upplåning och upplåning utanför den organiserade kreditmarknaden.

Medan den offentliga sektorns nettoupplåning var lägre 1965 än 1964, redovisas däremot en ökning för den privata sektorn, i första hand näringslivet. Ökningen av kreditgivningen till näringslivet bör ses i samband med den snabba uppgången i de privata investeringarna. Som tidigare berörts fortsatte företagens investeringar inklusive lagerinvesteringar att öka i samma snabba takt som 1964, medan vinsterna synes ha stigit i långsammare takt. Företagens externa finansieringsbehov stegrades därför kraftigt och torde ha tillgodosetts framför allt genom affärsbankerna men också genom ökad kreditgivning från utlandets sida. Därtill kommer att företagens kapitalanskaffning genom aktieemissioner i det närmaste fördubblades från 1964 till 1965.

Ökningstakten i bostadsinvesteringarna, som under en följd av år varit mycket hög, begränsades under 1965. Bostadsbyggnadsplanen fastställdes av statsmakterna till 88 000 lägenheter, vilket jämfört med 1964 innebar en minskning av igångsättningen med ca 8 000 lägenheter. Totalramen, vilken av statsmakterna betecknades som en minimiram, innefattade dels en ram för den preliminära långivningen från bostadsmyndigheterna, dels en uppskattad igångsättning av icke statsstödda lägenheter till ett antal av 6 000. Den statsbelånade ramen fördelades av bostadsmyndigheterna på län och kommuner och av kommunerna på olika byggföretag. Den faktiska igångsättningen blev drygt 92 000 lägenheter. Färdigställandet uppgick till nästan 97 000 lägenheter. Under loppet av 1965 uppstod på grund av den rådande knappheten på krediter på vissa håll svårigheter att helt anpassa kreditgivningen till den av statsmakterna fastställda bostadsbyggnadsplanen. I denna situation framstod det som angeläget att söka avhjälpa den punktvis bristande anpassningen utan att den kreditpolitiska åtstramningen i stort äventyrades. Detta uppnåddes genom att under riksbankens medverkan avlyften av äldre kreditiv fick komma de banker till godo som var beredda att lämna nya kreditiv.

För utskottets bedömning av de sålunda vidtagna åtgärderna måste utgångspunkten vara, att den samhällsekonomiska utvecklingen utan tvivel nödvändiggjorde en betydande kreditpolitisk stramhet. Att inom ramen för en begränsning av kreditexpansionen i förhållande till de totala anspråken i första hand tillgodose de kreditbehov som motsvarade det av statsmakter-

na uppställda investeringsprogrammet måste därvid betraktas som en huvuduppgift för kreditpolitiken. En eftersträvad ökning av industrins maskininvesteringar hade kunnat förverkligas, medan däremot bostadsbyggnadsprogrammet löpte risk att inte kunna fullföljas. Att riksbanken, under beaktande av sin primära uppgift att verka för penningvärdets stabilisering, i ett sådant läge medverkar till att brister i anpassningen mellan samhällets bostadsbyggnadsplaner och tillgången på krediter i görligaste mån reduceras, finner utskottet nödvändigt. De redovisade åtgärderna framstår som ett naturligt uttryck för denna princip.

Valutapolitiken har under året fungerat som ett stöd för den ytterligare skärpta kreditpolitiken. Vid tillämpningen av valutaregleringen har dock liksom tidigare lämnats tillstånd till en betydande finansiell upplåning utomlands. Det sammanlagda beloppet uppgick till ca 1 miljard kr. eller något mer än föregående år och väsentligt mer än under de första åren av 1960-talet.

Det internationella kreditsamarbetet har liksom tidigare bl. a. inriktats på att stödja pundets ställning. De krediter som beviljats Bank of England bl. a. från svensk sida avvecklades i maj 1965. Nya stödåtgärder blev emellertid erforderliga under hösten, varvid riksbanken återigen deltog tillsammans med ett antal andra centralbanker.

Den höjning av medlemsländernas kvoter i Internationella valutafonden, varom enighet uppnåddes under år 1964, kan beräknas inom kort träda i kraft. Diskussioner om en ytterligare förbättring av det internationella betalningssystemet pågår, liksom tidigare främst inom den s. k. tioländersgruppen, bestående av representanter för Sverige och nio andra industriländer.

Vad i detta ärende förekommit har utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmåla.

2:o) **Protokoll och berättelser.** Fullmäktige i riksbanken lämnar i sin berättelse vissa uppgifter rörande förvaltningen av riksbankens jubileumsfond. Utskottet torde senare få verkställa granskning av Stiftelsen Riksbankens jubileumsfonds verksamhet under året och för riksdagen redovisa resultatet av denna granskning.

Vid granskning av ovannämnda protokoll och berättelser har utskottet i övrigt icke funnit något förhållande, som påkallat särskilt yttrande från utskottets sida; vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

3:o) **Ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken.** Riksdagens revisorer har för sin del tillstyrkt att ansvarsfrihet för riksbankens förvaltning under den tid revisionen omfattat beviljas fullmäktige i riksbanken.

I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktio-

nen vill utskottet meddela, att, med avseende på riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under den tid granskningen omfattat, utskottet för sin del anser, att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige i riksbanken *dels* för förvaltningen under år 1964 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder som finnes antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1965 till och med den 9 januari innevarande år.

4:o) **Ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret.** Riksdagens revisorer har för sin del tillstyrkt, att ansvarsfrihet för riksgäldskontorets förvaltning under den tid revisionen omfattat beviljas fullmäktige i riksgäldskontoret.

I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktionen vill utskottet meddela, att, med avseende på riksgäldskontorets ställning och förvaltning under den tid granskningen omfattat, utskottet för sin del anser att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att fullmäktige i riksgäldskontoret må tillerkännas ansvarsfrihet ej mindre för den av riksdagens revisorer granskade förvaltningen av riksgäldskontoret under tiden 1 juli 1964—30 juni 1965 än även för alla beslut och åtgärder, som finnes antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1965 till och med den 9 januari innevarande år.

Stockholm den 22 februari 1966

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Stähle, Hilding, Gustaf Henry Hansson, Palm, Nils Theodor Larsson, Åkerlund, Larfors och Sten Andersson;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Hagnell, Berglund, Bengtsson i Landskrona, Ekström i Iggesund, Rask, Löfgren och Sjönell.

Reservationer

1. a) av herrar *Hilding, Nils Theodor Larsson, Berglund, Löfgren* och *Sjönell*, vilka ansett att det stycke i utlåtandet som börjar på s. 6 med orden »För utskottets bedömning» och slutar på s. 7 med orden »för denna princip» bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till vikten av att de fastställda bostadsbyggnadsplanerna fullföljs kan det enligt utskottets mening i ett ansträngt samhällsekonomiskt läge stundom inte undvikas att riksbanken medverkar till att uppkommande brister i anpassningen mellan bostadsbyggnadsplanerna och tillgången på krediter i görlig mån avhjälpes. Det är emellertid angeläget att detta sker utan att vissa företagsformer gynnas på andras bekostnad.»

b) av herrar *Gustaf Henry Hansson, Åkerlund* och *Regnéll*, vilka ansett att ifrågavarande stycke bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»Bostadsproduktionsplanerna måste enligt utskottets mening så utformas och avvägas att deras genomförande icke påverkar penningvärdet i negativ riktning.

Bostadsproduktionen är den mest kapitalkrävande av alla investeringar, varför dess volym måste avvägas så att finansieringen av andra, lika angelägna investeringar inte minst inom näringslivet ej förhindras.

Anpassas bostadsproduktionen inom ramen för tillgängliga resurser behöver riksbanken på sedvanligt sätt vid beviljandet av emissionstillstånd endast bestämma vilka kreditinstitut som får emittera. Då undviktes vad som inträffade hösten 1965, när riksbanken även bestämde vilka som skulle ha krediterna. Ett sådant förfaringsätt ligger helt utanför vad riksbanken har att syssla med.»

2. av herrar *Gustaf Henry Hansson* och *Åkerlund*, vilka ansett att det stycke på s. 7 i utlåtandet som börjar med orden »Valutapolitiken har under året» och slutar med orden »av 1960-talet» bort ha följande lydelse:

»Den valutapolitiska målsättningen att upprätthålla kronans yttre värde har under året fullföljts. Valutakurserna har varit stabila, ehuru utvecklingen på den svenska valutamarknaden under större delen av året kännetecknats av en svagare tendens för den svenska kronan än under 1964. De för riksbanken och affärsbankerna sammanlagda guld- och valutatillgångarna ökade under året med 51 milj. kr. mot en ökning av 944 milj. kr. 1964 och uppgick vid årsskiftet till 5 604 milj. kr. Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktionen bör utskottet med synnerlig upp-

märksamhet följa de fullmäktiges åtgärder som avser metalliska kassans upprätthållande. Utskottet har därför vid sin granskning noterat, att guldkassan utgör endast 25 procent av riksbankens guld och valutor och 17 procent av de sammanlagda tillgångarna trots en ökning under året med 68 milj. kr. Vid en internationell jämförelse får den svenska guldkassan betraktas som låg och fördelningen mellan guld och valutor som ogynnsam från likviditetssynpunkt. Valutaregleringen har varit i kraft under året. Vid dess tillämpning har dock liksom tidigare lämnats tillstånd till en betydande finansiell upplåning utomlands. Det sammanlagda beloppet — — — (utskottet) — — — av 1960-talet.»

Särskilt yttrande

av herr *Hagnell*, som anförde:

»Utskottet framhåller (s. 4), att timförtjänsterna inom industrin under det gångna året stigit på ett sådant sätt att »*reallönerna uppskattas ha stigit med drygt 3 procent*» (kurs. här).

Enligt den officiella statistiken har timförtjänsterna för vuxna manliga arbetare gått upp med 9,5 procent från slutet av 1964 till slutet av 1965, medan samtidigt konsumentpriserna ökat med 6,0 procent. Detta gav möjlighet till *en reallönehöjning*, sedan sedvanliga skatter erlagts, *på omkring 0,7 procent* för vuxna manliga arbetare inom industrin under 1965. Genom socialpolitiken har visserligen levnadsstandarden kunnat förbättras för folkpensionärer, barnfamiljer och andra grupper, men i utskottets utlåtande borde ha omnämnts att det *alltför höga efterfrågetryck i samhällsekonomin*, som man talar om, icke kan ha sin rot i någon anmärkningsvärt stark stegring av de reella timförtjänsterna för de vanliga löntagarna.»